

Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
<https://www.finarbitr.cz>

Evidenční číslo: FA/33433/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/ST/1050/2016

Rozhodnutí o námítkách

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 13. 6. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh navrhovatelky ■, zastoupené zákonným zástupcem ■, zastoupeného na základě plné moci ze dne 10. 2. 2016 Mgr. Hynkem Růžičkou, LL.M., advokátem, evidenční číslo ČAK 15370, se sídlem ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Raiffeisen stavební spořitelna a.s., IČO 49241257, se sídlem Koněvova 2747/99, 130 45 Praha 3, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 2102 (dále jen „Instituce“), vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci vrácení částky 240 Kč na účet stavebního spoření č. ■, určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad za poskytnuté služby č. 151, a zaplacení částky 4.900,50 Kč, o námítkách Navrhovatele ze dne 6. 11. 2017, evid. č. FA/27160/2017, proti nález finančního arbitra ze dne 20. 10. 2017, evid. č. FA/30607/2017, takto:

Námítky Navrhovatele ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 6. 11. 2017, evid. č. FA/27160/2017, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 20. 10. 2017, evid. č. FA/30607/2017, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

O d ů v o d n ě n í :

1 Řízení o návrhu před finančním arbitrem

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti sazebníku Instituce v části stanovující výši úhrady za vedení účtu stavebního spoření a vrácení úhrady za vedení účtu stavebního spoření, kterou Instituce zaúčtovala k tíži účtu stavebního spoření, který pro Navrhovatele vede ke smlouvě o stavebním spoření, a v části stanovující výši úhrady za ukončení smlouvy o stavebním spoření v případě, že zůstatek na účtu stavebního spoření je vyšší než sjednaná cílová částka. Navrhovatel se domáhá, aby mu Instituce zaplatila náklady, které vynaložil na uplatnění pohledávky vůči Instituci, jako zákonného příslušenství pohledávky za Institucí.

Finanční arbitř dovedl, že ke dni 27. 6. 2015, ke dni 26. 9. 2015 a ke dni 25. 12. 2015, kdy Instituce k tíži účtu stavebního spoření č. ■ (dále jen „Účet stavebního spoření“) zaúčtovala tři úhrady za vedení tohoto účtu ve výši 160 Kč, právní vztah ze smlouvy o stavebním spoření č. ■

uzavřené dne 4. 9. 2007 (dále jen „Smlouva o stavebním spoření“), jejíž součástí jsou Všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření schválené Rozhodnutím Ministerstva financí ze dne 12. 3. 2004, č.j. 35/46851/2004-353, účinné od 1. 4. 2004 (dále jen „Všeobecné obchodní podmínky“), již netrval, a proto Instituce nebyla oprávněna zaúčtovat si k tíži Účtu stavebního spoření úhradu žádnou. Všechna navyšování vzájemných pohledávek Navrhovatele a Instituce po zániku právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření tedy byla vzájemným bezdůvodným obohacením Navrhovatele a Instituce, konkrétně v podobě plnění z právního důvodu, který již odpadl ve smyslu § 451 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinných do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“). Pokud obě strany smlouvy, která již zanikla, resp. právní vztah ze smlouvy zanikl, si vzájemně podle ní plnily, pak je podle § 457 občanského zákoníku každá ze stran smlouvy povinna vrátit druhé vše, co podle ní dostala. Zůstatek na Účtu stavebního spoření ke dni vydání nálezu dne 20. 10. 2017, evid. č. FA/30607/2017 (dále jen „Nález“) nebyl vyplacen. Z poměrů částek, které Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření a částek které Instituce připsala v jeho prospěch podle výpisů z Účtu stavebního spoření je přitom zřejmé, že pohledávka Navrhovatele za Institucí se po zániku právního vztahu navýšila více než pohledávka Instituce za Navrhovatelem. Řízení před finančním arbitrem podle § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může být zahájeno a předmět sporu může být určen pouze Navrhovatelem. Finanční arbitr tedy nemohl Navrhovateli uložit povinnost k plnění, nemohl mu ale ani přiznat plnění ve smyslu § 458 odst. 1 občanského zákoníku v podobě vrácení bezdůvodného obohacení, když totéž nemůže přiznat Instituci (srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2007, sp. zn. 32 Odo 174/2006). Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovateli svědčil nárok na vrácení částky 240 Kč, a proto jej musel výrokem Nálezu zamítnout.

Finanční arbitr dále zamítl nárok Navrhovatele na určení neplatnosti článku 1.3 Sazebníku úhrad za poskytnuté služby č. 151 (dále jen „Sazebník úhrad“) stanovujícího výši úhrady za vedení Účtu stavebního spoření, neboť nezjistil, že by toto určení bylo nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu, protože ke dni rozhodnutí finančního arbitra právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření již netrval.

Finanční arbitr nezbytným pro uplatnění práv Navrhovatele neshledal ani určení neplatnosti článku 1.6 Sazebníku úhrad stanovujícího povinnost Navrhovatele zaplatit úhradu ve výši 4 % z rozdílu mezi (přespořeným) zůstatkem na Účtu stavebního spoření a sjednanou cílovou částkou, neboť ze shromážděných podkladů nezjistil, že by existovala naléhavá potřeba ochrany právního postavení žalobce, tj. že by se jednalo o reálné ohrožení práv nebo právního postavení Navrhovatele ze strany Instituce (srov. odst. 28 Nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1440/14), když Instituce v průběhu řízení Navrhovatele a finančního arbitra ujistila, že se účtování této úhrady zdržuje a pozdrží i do budoucna. Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že Instituce Navrhovateli v projednávaném případě nehrozí, že by si toto plnění po Navrhovateli nárokovala, a proto finanční arbitr nárok na určení neplatnosti článku 1.6 Sazebníku úhrad rovněž zamítl.

Finanční arbitr výrokem Nálezu zamítl nárok Navrhovatele na zaplacení tvrzených nákladů ve výši 4.900,50 Kč, které měl Navrhovatel vynaložit na uplatnění pohledávky vůči Instituci, jako zákonného příslušenství pohledávky za Institucí ve smyslu § 121 odst. 3 občanského zákoníku, neboť pohledávka Navrhovatele za Institucí se v průběhu řízení před finančním arbitrem neprokázala jako oprávněná. Navrhovatel rovněž neprokázal, že by mu náklady v tvrzené výši vůbec vznikly a tedy, ani že by byly vynaloženy účelně s ohledem na procesní zásady řízení před finančním arbitrem.

3 Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr porušil základní zásady činnosti správních orgánů, jež mu ukládají právní předpisy, zejména zásady materiální pravdy, oficiality, vyšetřovací a rovnosti stran zakotvené v § 3 správního řádu, zásadu oficiality a zásadu vyšetřovací zakotvené v § 12 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 52 správního řádu. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr pochybil, neboť nezjistil den přespoření, výši prvního přespoření a zda Navrhovateli vznikly náklady s právním zastoupením při uplatnění nároku, což jsou zjištění podstatná proto, aby byl zjištěn pravdivý skutkový stav věci.

Navrhovatel namítá, že „*[f]inanční arbitr pochybil, neboť nezjistil den přespoření, neboť dle úvahy finančního arbitra v den přespoření právní vztah ze smlouvy zanikl. Finanční arbitr posoudil, že OZ je rozhodnou právní úpravou, jíž se řídí zánik smlouvy o stavebním spoření, aniž zkoumal, kdy došlo k údajnému zániku smlouvy. Dle § 3077 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen “NOZ”) smlouva o účtu se řídí NOZ ode dne jeho účinnosti, i když k uzavření smlouvy o účtu došlo před tímto dnem. Smlouva o stavebním spoření a její zánik se řídí od 1.1.2014 NOZ. Pokud finanční arbitr nezkoumal, kdy mělo dojít k údajnému zániku smlouvy pro přespoření, je jeho závěr o použití OZ pro zánik smlouvy nepřezkoumatelný.*“

Navrhovatel vysvětluje, že „*[m]ezi Navrhovatelem a Institucí byla uzavřena smlouva o stavebním spoření, ve které se Instituce zavázala zřídit a vest vkladový účet stavebního spoření (čl. 1 VOP – vkladový účet se řídí § 716 a násl. Obchodního zákoníku.). Dle § 3077 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen “NOZ”) smlouva o účtu se řídí NOZ ode dne jeho účinnosti, i když k uzavření smlouvy o účtu došlo před tímto dnem. Smlouva o stavebním spoření jako typová smlouva o vkladovém účtu se řídí od 1.1.2014 NOZ. Finanční arbitr nesprávně posoudil rozhodnou právní úpravu, když posoudil, že zánik smlouvy o stavebním spoření se řídí § 36 OZ a náklady spojené s uplatněním pohledávky Navrhovatele se řídí § 121 OZ. Navrhovatel uvádí, že k přespoření došlo až po 1.1.2014.*“

Navrhovatel argumentuje, že zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění účinných ode dne 3. 7. 2006, resp. ode dne uzavření Smlouvy o stavebním spoření (dále jen „zákon o stavebním spoření“), rozlišuje mezi cílovou částkou a uspořenou částkou a cílovou částku zákon spojuje pouze s poskytnutím úvěru ze stavebního spoření, nikoliv s pouhým spořením. Zákon o stavebním spoření nestanoví, ani že smlouva zaniká přespořením cílové částky, ani že účelem smlouvy o stavebním spoření je dosažení cílové částky.

Navrhovatel popírá, že by si s Institucí sjednal, že by „*právní vztah ze smlouvy o stavebním spoření měl zaniknout prvním přespořením sjednané cílové částky 180.000 Kč. Tento závěr nelze dovodit ani z VOP, ani z ustanovení § 716 a násl. Obchodního zákoníku a § 2662 a násl. NOZ. Smlouvou o účtu se totiž Instituce zavazuje pro Navrhovatele zřídit a vest vkladový účet a úročit zůstatky na něm. Tyto prostředky jsou považovány za tzv. uspořenou částku a právní vztah se řídí smlouvou o vkladovém účtu (účtu). Výše uspořené částky není ve smlouvě nijak omezena. Žádná rozvazovací podmínka nebyla ujednána.*“

Navrhovatel současně namítá, že podle čl. 11 odst. 2 písm. b) Všeobecných obchodních podmínek má Instituce po předchozím písemném upozornění účastníka právo vypovědět smlouvu o stavebním spoření, jestliže zůstatek na účtu účastníka převyší sjednanou cílovou částku, přičemž zůstatek na účtu účastníka podle čl. 4 bod 3 tvoří uspořená částka a připsaná státní podpora. Navrhovatel

tedy namítá, že si s Institucí výslovně ujednal, že smluvní vztah založený smlouvou o stavebním spoření pokračuje i po přespoření.

Navrhovatel argumentuje, že „[o] nesprávném právním závěru finančního arbitra svědčí o chování Navrhovatele a Instituce po prvním přespoření, když Navrhovatel vkládal i nadále na účet stavebního spoření vklady a Instituce nadále vedla vkladový účet a úročila prostředky na něm. Účastníci postupovali tak, jak bylo výslovně ujednáno. Pokud by mělo dojít k údajnému zániku smlouvy přespořením, Instituce by byla povinna účet zrušit a vyplatit zůstatek Navrhovateli.“

Navrhovatel namítá, že se finanční arbitr tím, že rozhodl, že smlouva o stavebním spoření zanikla přespořením, vyhnul rozhodování o skutečném meritu věci, tj. zda poplatky účtované Institucí vůči Navrhovateli jsou oprávněné. Navrhovatel namítá, že závěr finančního arbitra o zániku smlouvy splněním rozvazovací podmínky, jež není stanovena ani v zákoně o stavebním spoření, ani ujednána ve smlouvě samotné, nepřiměřeně zasahuje do vzájemně ujednaných práv dle smlouvy o stavebním spoření, a je nepředvídatelný.

Navrhovatel namítá, že „[f]inanční arbitr pochybil, neboť nezjistil výši prvního přespoření, neboť dle názoru finančního arbitra, by si Instituce mohla naučtovat poplatek ve výši 4 % z takto prvně přespořené částky. Závěry finančního arbitra jsou v rozporu. Na jednu stranu finanční arbitr uvádí, že smlouva o stavebním spoření zanikne okamžikem přespoření. Na druhou stranu finanční arbitr konstatuje, že Instituce by si mohla naučtovat částku odpovídající 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru po prvním přespoření cílové částky 180.000 Kč a sjednanou cílovou částkou. Finanční arbitr se měl zabývat případnou konkrétní výši poplatku odpovídající 4 % z rozdílu mezi zůstatkem na účtu klienta zaokrouhleného na celé tisíce korun českých nahoru po prvním přespoření cílové částky 180.000 Kč a sjednanou cílovou částkou, neboť tato mohla mít vliv na jeho závěr o vzájemném bezdůvodném obohacení.“

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr odůvodňuje zamítnutí nákladů spojených s uplatněním pohledávky tím, že Navrhovatel neprokázal, že mu nějaké náklady vznikly, aniž by sám zjistil, zda Navrhovateli náklady s právním zastoupením vznikly.

Navrhovatel považuje náklady spojené s uplatněním pohledávky za „příslušenství pohledávky dle § 513 NOZ, přičemž je na místě přiměřené použití § 2952 NOZ o tom, že za náklad se považuje nejen samotné vynaložení nákladu, nýbrž i vznik závazku tento náklad zaplatit. S odůvodněním účelnosti nákladů Navrhovatel naprosto nesouhlasí. Je obecně známou věcí, že finanční instituce věnují větší pozornost stížnostem či výzvám, je jsou zpracovány advokátem, než pouhým stížnostem účastníků. I když výzva učiněná prostřednictvím advokáta nemá donucovací povahu, je schopna vést k nápravě účelněji, neboť se předpokládá odborná debata na straně Navrhovatele a Instituce. To, že se Instituce ani podáními zaslanými prostřednictvím advokáta seriózně nezabývá, nemůže jít k tíži Navrhovatele. V neposlední řadě Navrhovatel je nezletilým a jeho rodiče jako zákonní zástupci jsou povinni dle § 896 NOZ pečovat o jeho jmění a především jako řádní hospodáři ho i spravovat. I s ohledem na povinnost při správě majetku nezletilého je nutno považovat náklady na právní zastoupení za účelné.“

4 Podklady předložené Institucí v řízení o námitkách

Instituce finančnímu arbitrovi na podporu svých tvrzení v průběhu řízení o námitkách předložila výpisy z Účtu stavebního spoření za roky 2008 až 2017.

5 Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.

Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení usnesení. Včas podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který „*nález potvrdí nebo změní*“.

Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. ustanovení § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

V případě, že finanční arbitr posoudí námitky podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a § 81, 82 a 83 správního řádu jako přípustné, přezkoumá soulad Nálezu a řízení, které vydání Nálezu předcházelo, s právními předpisy, správnost napadeného Nálezu pak přezkoumá v rozsahu věcných námitek Navrhovatele (srov. ustanovení § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

5.1 *Rozhodná právní úprava*

Podle svého označení i obsahu je Smlouva o stavebním spoření typovou smlouvou o stavebním spoření ve smyslu zákona o stavebním spoření. Právní vztah založený mezi Navrhovatelem a Institucí Smlouvou o stavebním spoření se tedy řídí zákonem o stavebním spoření ve zněních účinných ode dne 3. 7. 2006, resp. ode dne uzavření Smlouvy o stavebním spoření.

Zákon o stavebním spoření předpokládá, že stavební spořitelna zřídí a vede pro účastníka účet stavebního spoření a pro ten případ stanoví povinnost stavební spořitelny evidovat státní podporu až do jejího vyplacení účastníkovi nebo vrácení Ministerstvu financí na účtu stavebního spoření účastníka (§ 14 odst. 1 a § 12 odst. 1), povinnost připisovat roční zálohy státní podpory na účet stavebního spoření účastníka, pokud účastník splnil stanovené podmínky (§ 11 odst. 1 a 2), a povinnost vyplatit státní podporu na účet stavebního spoření účastníka, pokud mu na její připsání vznikl nárok (§ 12 odst. 2). I v případě, že jsou smluvní ujednání o zřízení a vedení účtu stavebního spoření zahrnuta v samotné smlouvě o stavebním spoření, v tomto případě v článku 1 a 3 Všeobecných obchodních podmínek, je smlouva o stavebním spoření tzv. smíšenou smlouvou, která v sobě zahrnuje i prvky jiné typové smlouvy, v tomto případě smlouvy o vkladovém účtu podle § 716 an. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve zněních účinných od uzavření Smlouvy o stavebním spoření (dále jen „obchodní zákoník“), resp. ode dne 1. 1. 2014 podle § 2662 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“). Tímto se ale nemění právní kvalifikace Smlouvy o stavebním spoření jako smlouvy o stavebním spoření, neboť z povahy a účelu účtu stavebního spoření vyplývá, že v daném smluvním vztahu tvoří závazek ze stavebního spoření závazek hlavní a řídicí.

Podle § 3028 odst. 3 nového občanského zákoníku platí, že „*[n]ení-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti*

tohoto zákona, dosavadními právními předpisy“ a podle § 3077 odst. 1, že „účet se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když k uzavření smlouvy o účtu došlo před tímto dnem; vznik této smlouvy, jakož i práva a povinnosti z ní vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů“. Současně podle § 3030 nového občanského zákoníku platí, že „[i] na práva a povinnosti, která se posuzují podle dosavadních právních předpisů, se použijí ustanovení části první hlavy I.“

Pokud zákon o stavebním spoření určitou otázku neupravuje, použije se zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinných do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“), jako obecný právní předpis, neboť zákon o stavebním spoření je ve vztahu k občanskému zákoníku zákonem speciálním, pokud se nejedná o otázku vedení Účtu stavebního spoření, pak se podpůrně uplatní obchodní zákoník, resp. ode dne 1. 1. 2014 nový občanský zákoník, namísto obchodního zákoníku, neodporuje-li to povaze stavebního spoření.

Zánik právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření se tedy posoudí podle občanského zákoníku (lhostejno, zda právní vztah zanikl před nebo po 1. 1. 2014).

Otázky vedení Účtu stavebního spoření se řídí obchodním zákoníkem, po 1. 1. 2014 do zániku právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření novým občanským zákoníkem, nikoliv občanským zákoníkem, jak nesprávně konstatoval finanční arbitř v nálezu.

5.2 Zánik právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření

Podle zákona o stavebním spoření musí být smlouva o stavebním spoření uzavřena písemně a součástí smlouvy o stavebním spoření jsou všeobecné obchodní podmínky, jejichž minimální náležitosti určuje zákon a jejichž obsah schvaluje Ministerstvo financí České republiky, srov. § 5 odst. 1 a § 7 odst. 1 a 3 zákona o stavebním spoření. Zákon o stavebním spoření v § 7 odst. 2 současně stavební spořitelně ukládá, aby všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření vhodným způsobem zveřejňovala.

Pokud jde o obsahové náležitosti smlouvy o stavebním spoření, ve smlouvě musí být sjednána výše cílové částky, závazek účastníka stavebního spoření ukládat u stavební spořitelny peněžní částky ve smluvené výši, právo účastníka na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření a výše úrokové sazby z vkladů a z úvěru (srov. § 5 ve spojení s § 1).

Podle § 1 zákona o stavebním spoření je stavební spoření „úcelové spoření spočívající a) v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, b) v poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření, c) v poskytování příspěvku fyzickým osobám (dále jen „státní podpora“) účastníkům stavebního spoření.“ Současně § 9 zákona o stavebním spoření omezuje rozsah podnikatelské činnosti stavebních spořitelny.

Stavební spoření je nutné vykládat ve smyslu zákona o stavebním spoření jako uzavřený systém, jehož účelem a smyslem je přispět k řešení bytových potřeb jeho účastníků. Primárním cílem stran smlouvy o stavebním spoření je tak spořit/přijímat vklady a za určitých podmínek získat/poskytnout úvěr do výše cílové částky (a pro účastníka, který je fyzickou osobou získat státní podporu). Aby mohl systém fungovat, je potřeba i účastníků stavebního spoření, jejichž cílem nebude získání úvěru, ale pouze naspoření cílové částky a popřípadě také získání státní podpory. Struktura systému stavebního spoření té které stavební spořitelny se tedy odvíjí právě od ujednání stavební spořitelny s každým z účastníků tohoto systému o cílové částce, které se účastník snaží dosáhnout.

Pokud by měla cílová částka jako podstatná náležitost smlouvy o stavebním spoření ve smlouvě o stavebním spoření chybět nebo by nebyla sjednána dostatečně určitým a srozumitelným způsobem, smlouva o stavebním spoření ve smyslu zákona o stavebním spoření by vůbec nevznikla.

Závazky z takové smlouvy by přitom nemohly být s ohledem na nakládání se státní podporou a zákonné omezení činnosti stavebních spořitelů ani platnou nepojmenovanou smlouvou pro obcházení zákona o stavebním spoření (srov. § 39 občanského zákoníku nebo § 580 nového občanského zákoníku u smluv uzavřených po 1. 1. 2014).

Článek 11 odst. 2 písm. b) Všeobecných obchodních podmínek („*Stavební spořitelna má právo po předchozím písemném upozornění účastníka smlouvu o stavebním spoření vypovědět v případě, že zůstatek na účtu účastníka nedosahuje výše odpovídající minimálnímu měsíčnímu vkladu dle Čl. 5 odst. 1 a době trvání smluvního vztahu nebo převyší sjednanou cílovou částku.*“) tedy finanční arbitr nemůže považovat za dohodu o trvání smluvního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření i po přespoření cílové částky, když důsledkem takového výkladu by ve Smlouvě o stavebním spoření chybělo určité ujednání o cílové částce, resp. její výši.

Stejně jako smlouvu o stavebním spoření uzavřenou bez určité cílové částky je potřeba odmítnout i možnost přetrvávání jakéhosi právního vztahu kvazi stavebního spoření v podobě vedení účtu stavebního spoření (a zajišťování státní podpory) po přespoření cílové částky, kterým právní vztah ze smlouvy o stavebním spoření zanikl, když § 9 zákona o stavebním spoření toto stavební spořitelně nedovoluje.

Zákon o stavebním spoření sice výslovně nestanoví, že smlouva o stavebním spoření zaniká přespořením cílové částky, z výrazu „cílová částka“ a z povahy a účelu stavebního spoření vymezených zákonem o stavebním spoření je však zřejmé, že dosažení cílové částky je účelem smlouvy o stavebním spoření a naspořením cílové částky dochází ke splnění smlouvy o stavebním spoření. Právní vztah ze smlouvy o stavebním spoření tedy zaniká dosažením cílové částky splněním účelu smlouvy o stavebním spoření, ať už jejím přesným haléřovým naspořením či jejím prvním přespořením. Současně zákon o stavebním spoření ale nezakazuje stranám smlouvy ujednat si jinak za předpokladu, že bude zachována určitost podstatných náležitostí smlouvy o stavebním spoření.

Jestliže smlouva o stavebním spoření zanikla před 1. 1. 2014 a jestliže si strany ve vztahu k vyplacení zůstatku neujednaly jinak, pak měla stavební spořitelna ve vztahu k zůstatku na účtu stavebního spoření postupovat ve spojení s § 719b podle § 715 odst. 5 obchodního zákoníku: „*Po vypořádání pohledávek a závazků týkajících se účtu banka účet zruší. Zůstatek peněžních prostředků zrušeného účtu banka vyplatí majiteli účtu, pokud nedal příkaz, aby jej banka převedla na jiný účet nebo vyplatila jím určeným osobám. Banka je oprávněna si započítat svou pohledávku na úplatu za převod zůstatku peněžních prostředků zrušeného účtu na jiný účet, popřípadě svou pohledávku na úhradu nákladů spojených s úschovou zůstatku peněžních prostředků, jestliže nemohl být vyplacen ani převeden na jiný účet. Banka je povinna majiteli po zrušení účtu písemně oznámit, ke kterému dni byl účet zrušen.*“. Jestliže smlouva o stavebním spoření zanikla po 1. 1. 2014 a jestliže si strany ve vztahu k vyplacení zůstatku neujednaly jinak, pak měla stavební spořitelna ve vztahu k zůstatku na účtu stavebního spoření postupovat podle § 2668 nového občanského zákoníku: „*Zanikne-li závazek, vypořádá ten, kdo vede účet, bez zbytečného odkladu pohledávky a dluhy týkající se účtu, zejména provede převody peněžních prostředků z účtu skutečným prostřednictvím platebních prostředků a šeků použitých do dne zániku závazku, účet zruší a zůstatek peněžních prostředků vyplatí majiteli účtu.*“

Všechna nesjednaná navyšování vzájemných pohledávek účastníka stavebního spoření a stavební spořitelny po zániku právního vztahu ze smlouvy o stavebním spoření jsou jejich vzájemným bezdůvodným obohacím, konkrétně v podobě plnění z právního důvodu, který již odpadl.

Ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by si Navrhovatel s Institucí sjednali, že by právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření neměl zaniknout naspořením (prvním přespořením) sjednané cílové částky 180.000 Kč.

Ze shromážděných podkladů pro vydání Nálezu nevyplývalo, kdy k naspoření (prvnímu přespoření) došlo, ačkoliv finanční arbitr Instituci dne 20. 6. 2016, evid. č. FA/11335/2016, vyzval, aby předložila veškeré roční výpisy z Účtu stavebního spoření. Ke dni rozhodnutí finančního arbitra však bylo nesporné, že ke dnům tvrzeného nesprávného zaúčtování úhrady za vedení Účtu stavebního spoření právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření již netrval, neboť z výpisu z Účtu stavebního spoření vyplývá, že ke dni 1. 1. 2015 činil zůstatek na Účtu stavebního spoření již 186.823,48 Kč („*Počáteční zůstatek 186 823.48*“).

Současně určení přesného okamžiku zániku právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření nebylo rozhodné pro určení právního režimu, kterým se má tento zánik řídit. Jak finanční arbitr vysvětlil výše, zánik právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření se posoudí podle občanského zákoníku, lhotejně, zda právní vztah zanikl před nebo po 1. 1. 2014. Protože v průběhu řízení Instituce nezaúčtovala a výslovně prohlásila, že se zdrží zaúčtování úhrady podle článku 1.6 Sazebníku úhrad, bylo tedy nadbytečné posuzovat její výši, když její vliv na poměr vzájemného bezdůvodného obohacení stran by byl pouze hypotetický. V souladu se zásadou procesní ekonomie řízení před finančním arbitrem ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a § 6 odst. 1 správního řádu a s § 51 odst. 3 správního řádu („*Je-li v souladu s požadavky § 3 zjištěna skutečnost, která znemožňuje žádosti vyhovět, neprovádí správní orgán další dokazování a žádost zamítne.*“) tak finanční arbitr nepokračoval v dokazování a rozhodl v řízení Nálezem.

V řízení o námitkách Instituce předložila výpis z Účtu stavebního spoření za rok 2014, ze kterého vyplývá, že k prvnímu přespoření cílové částky došlo dne 29. 12. 2014 připsáním vkladu ve výši 20.000 Kč („*Datum účtování 29. 12. 2014*“; „*Valuta 29. 12. 2014*“; „*vklad*“; „*■*“, „*Kč 20 000.00*“). Právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření tedy zanikl dne 29. 12. 2014.

5.3 Nezbytnost určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad

Finanční arbitr při posouzení nezbytnosti určovacího návrhu vychází ze skutkového stavu ke dni rozhodnutí (srov. například Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 914/2014).

Ze shromážděných podkladů vyplývá, že ke dni rozhodnutí finančního arbitra již byla sjednaná cílová částka naspořena, resp. přespořena, a právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření tedy již netrval. Jestliže právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření netrval, určení neplatnosti článku 1.3 Sazebníku úhrad stanovujícího výši úhrady za vedení Účtu stavebního spoření není z povahy věci nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele.

Instituce v průběhu řízení výpisem z Účtu stavebního spoření za rok 2016 doložila, že nároku Navrhovatele uplatňovaného v řízení před finančním arbitrem vyhověla, když Navrhovateli ve prospěch Účtu stavebního spoření připsala s valutou k 2., 3. a 4. čtvrtletí roku 2015 a k 1. čtvrtletí roku 2016 čtyřikrát částku 80 Kč („*07.07.2016*“, „*30.06.2015*“, „*úhrada vedení účtu*“, „*-80,00*“; „*07.07.2016*“, „*30.09.2015*“, „*úhrada vedení účtu*“, „*-80,00*“; „*07.07.2016*“, „*31.12.2015*“, „*úhrada vedení účtu*“, „*-80,00*“; „*07.07.2016*“, „*31.03.2016*“, „*úhrada vedení účtu*“, „*-80,00*“), namísto čtyř čtvrtletních úhrad ve výši 160 Kč. Instituce tímto prokázala, že

na Účet stavebního spoření vrátila 240 Kč, jak Navrhovatel požadoval, a nad návrh Navrhovatele také 80 Kč za 1. čtvrtletí roku 2016. Dále s účinností od 1. 4. 2016 (od 2. čtvrtletí roku 2016) Instituce úhradu za vedení Účtu stavebního spoření neúčtuje vůbec, jak vyplývá z absence částek úhrad za vedení Účtu stavebního spoření na výpisech z Účtu stavebního spoření za rok 2016 a za rok 2017.

V tomto případě Instituce nezaúčtovala ani neprojevila vůli zaúčtovat k tíži Účtu stavebního spoření úhradu ve smyslu článku 1.6 Sazebníku úhrad, resp. vymáhat ji po Navrhovateli jiným způsobem. Naopak, Instituce Navrhovateli zaslala dne 1. 7. 2016 dopis, ve kterém mu sdělila, že si tuto úhradu účtovat nebude. Navrhovatel potvrdil, že tento dopis od Instituce obdržel. Instituce rovněž v řízení před finančním arbitrem podáním ze dne 1. 7. 2016, evid. č. FA/15541/2016, a ze dne 12. 9. 2017, evid. č. FA/24526/2017, potvrdila, že se zdrží účtování úhrady podle článku 1.6 Sazebníku úhrad.

Ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by ke dni vydání tohoto rozhodnutí Instituce Navrhovateli hrozila nárokováním plnění podle článku 1.3 ani 1.6 Sazebníku úhrad, a proto není určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele v užším slova smyslu (srov. náleze Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1440/14).

Kdyby se finanční arbitr zabýval platností článků Sazebníku i přesto, že požadované určení v souladu s ustálenou soudní judikaturou neshledal nezbytným k uplatnění práv Navrhovatele, postupoval by v rozporu se zněním, účelem a smyslem § 142 odst. 1 správního řádu: „*Správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.*“

Finanční arbitr proto musí odmítnout námitku Navrhovatele, že rozhodnutí je formalistické, když „*[t]ím, že finanční arbitr rozhodl, že smlouva o stavením spoření zanikla přespořením, vyhnul se rozhodování o skutečném meritu věci, tj. zda poplatky účtované Institucí vůči Navrhovateli jsou oprávněné.*“

5.4 Nárok na zaplacení nákladů spojených s uplatněním pohledávky

Náhradu nákladů spojených s uplatněním pohledávky by bylo možné Navrhovateli přiznat pouze za předpokladu, že by se jeho pohledávka uplatněná vůči Instituci osvědčila jako oprávněná, že by Navrhovatel prokázal, že mu náklady v tvrzené výši vznikly a že se jednalo o náklady vynaložené účelně.

Navrhovatel vůči Instituci uplatňoval peněžitou pohledávku ve výši rozdílu mezi úhradou za vedení Účtu stavebního spoření, kterou si ke dni 27. 6. 2015, ke dni 26. 9. 2015 a ke dni 25. 12. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření a úhradou, kterou si zaúčtovat měla, tedy vrácení částky 240 Kč.

Finanční arbitr zjistil, že ke dni 27. 6. 2015 již právní vztah ze Smlouvy o stavebním spoření netrval, Instituce si tedy nebyla oprávněna zaúčtovat žádnou úhradu za vedení Účtu stavebního spoření. Všechna neoprávněná navyšování vzájemných pohledávek Navrhovatele a Instituce po zániku právního vztahu ze Smlouvy o stavebním spoření tedy byla vzájemným bezdůvodným obohacením Navrhovatele a Instituce. Zůstatek na Účtu stavebního spoření však nebyl ke dni vydání Nálezu vyplacen a z poměrů částek, které Instituce zaúčtovala k tíži Účtu stavebního spoření a částek které Instituce připsala v jeho prospěch podle výpisů z Účtu stavebního spoření je zřejmé, že pohledávka Navrhovatele za Institucí se po zániku právního vztahu navýšila více než pohledávka Instituce za Navrhovatelem. Finanční arbitr s odkazem na § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi

nemohl Navrhovateli uložit povinnost k plnění, nemohl mu ale ani přiznat plnění ve smyslu § 458 odst. 1 občanského zákoníku v podobě vrácení bezdůvodného obohacení, když totéž nemohl přiznat Instituci (srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2007, sp. zn. 32 Odo 174/2006). Finanční arbitr proto musel nárok Navrhovatele na vrácení 240 Kč zamítnout.

Pohledávka uplatněná Navrhovatelem vůči Instituci na vrácení 240 Kč se tedy v průběhu řízení neosvědčila jako oprávněná, nebyl tedy splněn jeden ze základních předpokladů vzniku nároku na náhradu nákladů spojených s uplatněním pohledávky, a proto finanční arbitr tomuto nároku Navrhovatele nemohl přisvědčit.

5.5 *Nestranný postup finančního arbitra v řízení*

Navrhovatel namítá, že „[f]inanční arbitr nedoručil navrhovateli vyjádření Instituce k podkladům pro vydání nálezu ze dne 27.9.2017. Tímto bylo porušena rovnost stran ve správním řízení, když Instituce byla seznámena se všemi podáními Navrhovatele, Navrhovatel však nikoliv.“

Vyjádření Instituce k podkladům pro vydání nálezu ze dne 27. 9. 2017, evid. č. FA/25814/2017, neobsahovalo ani nové skutečnosti, ani nové důkazní prostředky, proto jej finanční arbitr v souladu se zásadou procesní ekonomie řízení před finančním arbitrem ve smyslu § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a § 6 odst. 1 správního řádu a s § 51 odst. 3 správního řádu, Navrhovateli nezaslal. Finanční arbitr Navrhovateli toto vyjádření Instituce zaslal dne 1. 12. 2017, evid. č. FA/32188/2017, v rámci seznámení s podklady pro vydání rozhodnutí o námitkách.

Finanční arbitr přesto Navrhovateli toto vyjádření Instituce zaslal dne 1. 12. 2017, evid. č. FA/32185/2017, v rámci seznámení s podklady pro vydání rozhodnutí o námitkách.

6 K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovateli podle § 457 občanského zákoníku ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi mohl nárok na vrácení 240 Kč přiznat.

Dále Finanční arbitr nezjistil, že by určení neplatnosti článků 1.3 a 1.6 Sazebníku úhrad bylo nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu.

Jelikož náhrada nákladů spojených s uplatněním pohledávky podle § 513 nového občanského zákoníku v projednávaném případě není přípustná, protože finanční arbitr nemohl přisvědčit nároku Navrhovatele na vrácení 240 Kč, finanční arbitr nároku Navrhovatele na zaplacení částky 4.900,50 Kč nepřisvědčil.

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci rozhodl věcně nesprávně, ani že by Nález a řízení, které mu předcházelo, bylo v rozporu s právními předpisy.

Na základě všech výše uvedených skutečností proto rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u ě n í :

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený Nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

V Praze dne 21. 12. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitř